

Η εξέλιξη του προσδόκιμου ζωής των Ελλήνων

ΑΘΗΝΑ 28/06/2010

Στα 36 έτη ανερχόταν η μέση διάρκεια ζωής των Ελλήνων τον 19ο αιώνα και στη συνέχεια άρχισε να αυξάνεται αλματωδώς με αποτέλεσμα σε διάστημα μόλις 35 χρόνων το προσδόκιμο να παραταθεί κατά είκοσι χρόνια. Τα παραπάνω στοιχεία περιλαμβάνονται σε ειδική έκδοση του καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βύρωνα Κοτζαμάνη.

Ειδικότερα, μέσα σε περίπου μία τριαντακοπενταετία, το προσδόκιμο επιβίωσης παρατάθηκε, με την εξής κλιμάκωση: τη χρονική περίοδο 1920-1924, 45 έτη και τη χρονική περίοδο 1955-1959, 65 έτη. Αντίστοιχη πτωτική πορεία ακολούθησε και ο δείκτης θνησιμότητας, στο βαθμό που, στην ίδια περίοδο, συρρικνώνεται ταχύτατα και η βρεφική θνησιμότητα.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η θνησιμότητα της χώρας μειώθηκε περαιτέρω και η μείωση αυτή αποδίδεται, σε μια πρώτη περίοδο, στην υποχώρηση της θνησιμότητας από λοιμώδη νοσήματα, νοσήματα που έπληξαν κυρίως το νεανικό πληθυσμό και ήταν ταχείας κατάληξης.

Αντίθετα, διαχρονικά διαπιστώνεται αύξηση της θνησιμότητας από χρόνιες παθήσεις (κακοήθη νεοπλασμάτα και νοσήματα του κυκλοφορικού συστήματος), που χαρακτηρίζουν τον ηλικιωμένο πληθυσμό.

Οι σημαντικές αυτές μεταβολές, κυρίως η υποχώρηση των μολυσματικών ασθενειών, είχαν ευεργετική επίδραση κυρίως στη βρεφική θνησιμότητα, που μειώθηκε συνταρακτικά.

Στο βαθμό που ο μέσος όρος ζωής μας αυξάνεται, η σταθερά ανοδική πορεία του αδρού δείκτη θανάτων μεταπολεμικά είναι αποτέλεσμα αποκλειστικά της προοδευτικής γήρανσης του πληθυσμού μας. Κατ' επέκταση, αν απομονώσουμε τον παράγοντα "πληθυσμιακές δομές υπολογίζοντας τον προτυποποιημένο δείκτη θανάτων, θα διαπιστώσουμε ότι ο νέος προτυποποιημένος δείκτης διαχρονικά υποχωρεί σταθερά.

Όσον αφορά τη βρεφική θνησιμότητα, στην αρχή της εξεταζόμενης περιόδου (1956) βρίσκεται ακόμη σε υψηλά επίπεδα (39 θάνατοι βρεφών σε 1000 γεννήσει ζώντων). Η συρρίκνωσή της, όμως, δεν είναι γραμμική στο βαθμό, που οι ρυθμοί πτώσης της είναι σαφώς ταχύτεροι στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο (μέχρι το 1980).

Με βάση τα στοιχεία του 2006, η βρεφική θνησιμότητα στη χώρα μας (3,7%) είναι χαμηλή, ελαφρά δε χαμηλότερη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 κρατών-μελών (3,9%).

Εξετάζοντας, τέλος, τους ειδικούς- κατά ηλικία- δείκτες θνησιμότητας, διαπιστώνεται ότι, στην εξεταζόμενη περίοδο, η θνησιμότητα μειώνεται σε όλες τις ηλικίες ανεξαρτήτως φύλου.

Εξαίρεση αποτελούν οι ηλικίες 20-30 ετών, για τις οποίες, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, καταγράφεται αύξηση, κυρίως λόγω των οδικών ατυχημάτων.

Αντιστοίχως, η μέση προσδοκώμενη ζωή αυξήθηκε και για τα δύο φύλα (1950: άνδρες 63,4 έτη και γυναίκες 70,1 έτη - 1999:75,5 έτη και 80,6 έτη αντιστοίχως).

Το κέρδος είναι εξαιρετικά σημαντικό, σημειώνουν οι ερευνητές, ενώ η διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών μειώθηκε κατά 1,6 έτη, λόγω ταχύτερης βελτίωσης της θέσης των ανδρών.

Σύμφωνα με τους παραπάνω ερευνητές, οι κυριότεροι από τους δημογραφικούς παράγοντες, που επηρεάζουν τη θνησιμότητα είναι η κατά ηλικία δομή ενός πληθυσμού και το φύλο.

Η υψηλότερη θνησιμότητα παρατηρείται στα βρέφη κάτω του ενός έτους και στους ηλικιωμένους και η θνησιμότητα των ανδρών είναι ελαφρώς υψηλότερη των γυναικών (η δε βελτίωση των συνθηκών υγιεινής ευνόησε περισσότερο τις γυναίκες, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση της διαφοράς μεταξύ των δύο φύλων).

Όσον αφορά τη θνησιμότητα κατά οικογενειακή κατάσταση, η διαθέσιμη πληροφόρηση προέρχεται από επιμέρους ερευνητικά δεδομένα ανεπτυγμένων χωρών.

Στην περίπτωση των χωρών αυτών διαπιστώνεται αξιόλογη διαφορά μεταξύ των εγγάμων και των αγάμων, στο βαθμό που οι έγγαμοι χαρακτηρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα θνησιμότητας.

Το επίπεδο γονιμότητας είναι ένας άλλος παράγοντας, που επιδρά έμμεσα στη θνησιμότητα: η υψηλή γονιμότητα, στο βαθμό που προϋποθέτει συχνές εγκυμοσύνες -και επομένως υψηλότερη συχνότητα έκθεσης στους κινδύνους της εγκυμοσύνης- οδηγεί αναμφισβήτητα και στην αυξημένη θνησιμότητα των γυναικών, στους πληθυσμούς που δεν ελέγχουν τη γονιμότητα τους.

Στους πολιτισμικούς παράγοντες εντάσσονται οι συνήθειες που αφορούν στην προσωπική υγιεινή και επηρεάζουν αντιστοίχως την υγεία των ατόμων. Οι παράγοντες αυτοί εξαρτώνται- κατ' αρχήν- από το βιοτικό επίπεδο και τη μόρφωση.

Εξαιρετικά σημαντικός είναι, επίσης, ο ρόλος που διαδραματίζει η κοινωνική-οικονομική πολιτική των κυβερνήσεων στις μεσοπρόθεσμες -και κυρίως - στις μακροπρόθεσμες εξελίξεις της θνησιμότητας.